

eenskomst, og jeg maa sige, at naar man ikke kan komme til en saadan Overeenskomst, da troer jeg ikke, at man skal røre ved Fæsteforholdet alene. Jeg troer, at det i denne som i mange andre Sager kommer an paa det Indtryk, det vil gjøre paa Befolkningen, den Land, hvori det vil blive optaget og modtaget. Da jeg nu for Diebliffet har maattet opgive Haabet om en Overeenskomst, troer jeg — det ligger naturligt for mig — at man helst maa opgive at røre ved det bestaaende Fæsteforhold. Naar man overhovedet skal gjøre Forandringer i Fæstevæsenet, da er det nødvendigt, at det maa være væsentlige Forandringer, da det ellers ikke vil tilfredsstille nogen af Parterne, og jeg anseer det ikke for muligt for Regjeringen, om den stiller sig paa det ene eller det andet af Parternes Standpunkt, at fyldestgjøre Retfærdighedens og Grundlovens Fordringer. Men jeg har ogsaa tilladt mig at anføre i Betænkningen, at jeg ikke anseer det bestaaende Fæsteforhold for at være af den Besskaffenhed, at det nødvendigt forhindrer Fremskridt i Agerbruget eller maa føre til Uretfærdighed. At en eller anden Ubillighed kan være tilstede hist og her, er for mig ikke tilstrækkelig Grund til at gribe ind i et Forhold som dette under de givne Omstændigheder. Det er væsentligt det, der har bestemt mig til at fraraade for Diebliffet at gjøre nogen Forandring i disse Forhold. Jeg skal tilføie, at jeg ikke troer, at de foreslaaede Forandringer, der gaae ud paa at forbedre Brugernes Stilling, indeholde nogen Sikkerhed derfor. Saalænge man ikke paa en eller anden Maade kan gribe ind i Eierens Raadighed — den Raadighed han har efter Lovgivning. — saa at sige betage ham noget af hans Eiendomsret, og det forbyder Retfærdigheden og Grundloven, troer jeg ikke det er muligt ved nogen af den Slags Bestemmelser som i Udkastet at sikkre sig for, at man ikke i Fæstcontracterne sætter saadanne Bestemmelser, som paa en eller anden Maade neutralisere de Bestemmelser i Loven, som gaae ud paa hverligere at sikkre Brugerne. Jeg antager tværtimod, at man ved at tage saaledes paa det, som man her gjør, mere og mere opfordrer Eierne til at betragte det hele Forhold som et Pengeforhold, og det troer jeg i den sidste

Ende snarere vil skade end gavne Fæsteren. Imidlertid har jeg dog, som Thinget vil see, subsidiaert sluttet mig til adskillige Forslag under Forudsætning af, at der skulde foretages Forandringer i Fæstevogtningen. Til disse Bemærkninger skal jeg foreløbigt indskrænke mig.

Formanden: De to Foredrag, der ere holdte, give mig Anledning til at bemærke, at anden Behandling af en Sag er en Paragraphbehandling og ikke nogen Principbehandling, og at det er § 1 med den foreslaaede nye § 2, som jeg har sat under Forhandling.

Carlsen: Jeg maa bede den ærede Formand undskylde mig. Jeg var ikke tilstede, da den høitærede Formand opgav Forhandlingsgenstanden, og jeg troede i min principale Indstilling at have tilstrækkelig Anledning til at sige, hvad jeg har sagt.

Ordføreren: Grunden, hvorfor jeg stod i den Formening, at et dissentierende Medlem netop nu ved § 1 burde have Leilighed til at gjøre sit Standpunkt gjældende og fremstille de Grunde, hvorfor han vilde stemme mod denne Paragraph og hvorfor han vilde opfordre Thinget til at gjøre det samme, er den, at hans Indvendinger ikke ere hentede fra nogen speciel Udsættelse mod nogen enkelt af disse Paragraphers Indhold, men angaaer Spørgsmaalet om, hvorledes man skulde behandle hele dette Lovgivningsarbejde. Med den Bemærkning skal jeg gaae over til at sige, at Udvalget af det Anførte ikke har kunnet overtyde sig om, at der skulde være overveiende Grunde til ikke at indlade sig paa at drøfte Forbedringer ved Forhold, som fra alle Sider erkendes at være lidet stemmende med den hele Udvikling og at være til stor Fordærv i sine Conseqventer i Forholdene mellem vigtige Samfundsclasser. Søvrigt ramme disse Bemærkninger ikke § 1 og § 2, der netop gaae ud paa at have Livsfæstet med Hensyn til et Forhold, hvor det nu bestaaer. Ved den Række af Love, der siden Grundloven ere blevne givne af Kongen og Rigsdagen angaaende Fæsteforholdet, er dette blevet indskrænket til Selveiergaarde og egentlige Godsbesiddere. Paa alt Gods, hvorover